

Гармонія
Фортепіано, I курс, група Б
Завдання для самостійної роботи 3.04-11.05

I. Опрацювання теоретичного матеріалу за тематичними блоками та складання конспектів.

7. Поняття модуляції: класифікації, способи модулювання.

Енгармонічна модуляція (Мясоєдов, С.251-287, Способін, С. 111-123).

8. Романтична гармонія: короткий огляд нових гармонічних технік.

Романтична гармонія: загальний огляд (Дьячкова, С. 167-170, Холопов, ПК1, С.222-225).

9. Основні типи функціональності в романтичній музиці: тональна, модальна, лінійна, колористична. Особливості їх взаємодії.

Поняття функції, типологія ладогармонічних функцій (Холопов, ТК, С. 261-278)

Розширення тональності: хроматичні субсистеми, далекі відхилення (Холопов, ПК1, С. 228-229, Стручаліна, С. 22-26)

Лінійні функції (Холопов, ПК1, С.240-243, ТК, С. 342-357, 362-366).

Гармонічна колористика (Стручаліна, С. 36-40, Холопов, ПК1, С.225-227, ТК, С. 357-362).

10. Мажоро-мінорна гармонічна система.

Змішаний мажоро-мінорний лад (Стручаліна, С.8-13, Холопов, ПК1, С. 229-233).

Медіанти, однотерцієві співвідношення (див. Стручаліна, С. 14-21, Холопов, ПК1, С. 235-237).

11. Функціональна інверсія як прийом романтичної гармонії, її техніка.

Функціональна інверсія (Стручаліна, С. 51-56).

Опора на неустой, функціональна інверсія (Холопов, ПК1, С.243-246, ТК, С. 402-409)

12. Функціональність у рядах моноструктурних акордів та тритонові заміни.

Рівнотерцієві ряди консонуючих тризвуків (Стручаліна, С. 27-35).

Акордові ряди, моноструктурні функції (Стручаліна, С. 41-46, Холопов, ТК, С. 383-388).

Тритонові заміни та функціональні дублі (Стручаліна, С. 46-51, Холопов, ТК, С. 388-398).

13. Повна хроматична ладова система: систематика функцій і особливості їх взаємодії.

Нові відношення розширеної тонально-функціональної системи (Стручаліна, С. 57-62)

Еволюція тональності. Повна хроматична ладова система (Холопов, ПК1, С.348-351, ТК, С. 446-452)

Постальтерація (Холопов, ПК1, С. 351-353, ТК, С.398-402)

Тональне стиснення та енгармонізм (Холопов, ПК1, С. 356-363).

14. Неомодальна функціональність: натуральні і симетричні лади.

Нові лади (Холопов, ПК1, С.249-252)

Натуральні лади (Холопов, ПК1, С.323-326).

Симетричні лади (Холопов, ПК1, С. 329-333)

Модальні функції (Холопов, ТК, С. 263-268)

15. Особливості гармонічних технік в ХХ столітті: загальна характеристика.

Загальні основи гармонії ХХ століття (Холопов, ПК2, С.3-14; див.також окремі розділи підручника ПК2)

При вивченні теоретичного матеріалу необхідно грати та аналізувати основні музичні приклади, що наводяться у підручниках.

Рекомендована література для підготовки:

1. Бершадская Т.С. Лекции по гармонии. Л.: Музыка, 1985 (ч. 2, тема 4).
2. Дьячкова Л. Гармония в западноевропейской музыке (IX — начало XX века): Учеб. пос. М.: РАМ им. Гнесиных, 2009.
3. Мясоедов А. Учебник гармонии. М.: Музыка, 1980. — 319 с.
4. Способин И. Лекции по гармонии. М.: Музыка, 1969.
5. Стручалина Э. А. Романтическая гармония. РГК, 2010.
6. Холопов Ю.Н. Гармония. Практический курс. М.: Композитор, 2005. - Ч.1 (ПК1).
7. Холопов Ю.Н. Гармония. Практический курс. М.: Композитор, 2005. - Ч.2 (ПК2).
8. Холопов Ю.Н. Гармония. Теоретический курс. СПб. М., 2003 (ТК).

Підручники можна скачати за посиланням: <https://ru.files.fm/u/26y7xrr8#/list/>

II. Аналіз гармонічної структури музичних творів:

Шопен Ф. Прелюдія № 9 E-dur (див. Дьячкова, С. 175-176)

Шопен Ф. Прелюдія № 2 a-moll (див. Дьячкова, С. 171-174)

Шопен Ф. Мазурка № 13.

Шопен Ф. Ноктюрн b-moll op.9 № 1.

Гріг Е. Ноктюрн op.65 № 2

Гріг Е. Баллада o.65 № 5.

Ліст Ф. Мислитель.

Скрябін А. Прелюдія op.33 № 1.

Скрябін А. Прелюдія op.39 № 2.

Дебюссі К. «Шаги на снегу».

Прокоф'єв С. Гавот op.32 № 3

Прокоф'єв С. Швидкоплинність op.22 № 10.

III. Практичні завдання

Домашнє завдання №9

1. Гармонізація мелодії у строгому 4-голоссі.

Методичні вказівки до виконання завдання:

1. В кожному такті може бути не більше двох (максимум - трьох) різних функцій, бас повинен рухатися повільніше мелодії.
2. Гармонізація повинна бути насичена медіантами. Якщо є вибір між медіантою і іншим акордом – обрати треба медіанти.
3. У останніх тактах з витриманим звуком в сопрано загальний рух не повинен зупинитися різко, тому лінію восьмих слід продовжити в середніх голосах і потім "плавно" зупинити (восьмі - чверті з точкою).
4. Класичні правила голосоведення залишаються (паралельні квінти поки заборонені). Мелодія "підкаже", де використовувати медіантові гармонії.
5. Перечення дозволені. Хоча медіанти можуть бути і у вигляді секстаккорда, бажаніше використовувати їх в основному вигляді (тризвук) - так буде краще почуватися їх "м'яке" терцове співвідношення з тонікою.
6. В задачі необхідно також підписати всі функції.

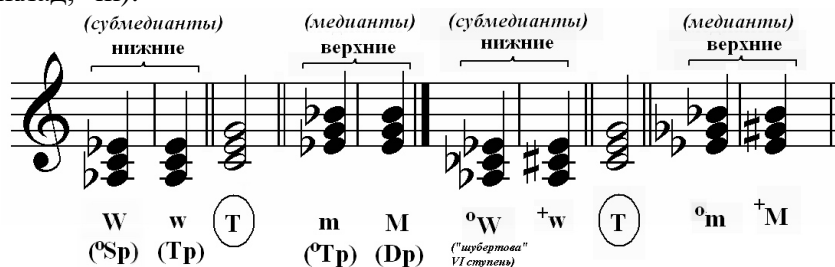
M - велика медіанта (E-dur у C-dur)

m - мала медіанта (Es-dur у C-dur)

W - велика субмедіанта (As-dur у C-dur)

w - мала субмедіанта (A-dur у C-dur)

Ладовий нахил акорду позначається відміткою $^+$ (мажор) або $^\circ$ (мінор) зліва від позначки функції (наприклад, $^\circ m$).

2. Грати транспонууючу секвенцію по в.2 вниз (терцієві ряди)

Дебюссі К. Прелюдія № 1, т.1.

Домашнє завдання № 10

1. Гармонізувати мелодію в строгому 4-голосі з використанням акордів мажоро-мінорної системи. При гармонізації допустимо використовувати перечення там, де неможливо обійтися без них. В задачі необхідно також підписати всі функції.

A musical score in G major, 6/8 time. The melody is written on a single staff. Below the staff, the following chords and their functions are indicated: A-dur, °T, °D, DD, K D.

2. Грати транспонуючу секвенцію по в.2 вверх:

Скрябін О. Прелюдія оп.35 № 3

A piano score for Scriabin's Prelude, Op. 35, No. 3. It features a sequence of chords in the right hand and a bass line in the left hand, illustrating a chromatic sequence.

Домашнє завдання № 11

1. Гармонізувати мелодію, використовуючи засоби мажоро-мінорної системи.

A musical score in G major, 6/8 time, consisting of four staves of a melody. The final measure of the fourth staff is marked with the chord D³₄.

2. Грати транспонуючу секвенцію по в. 2 вверх (акордові ряди)

Лист Ф. Мислитель

A piano score for Liszt's 'Liszt F. Myslitel' (No. 36). It features a sequence of chords in the right hand and a bass line in the left hand, illustrating a chromatic sequence. The word 'rinforz.' is written above the first few chords.

Домашнє завдання № 12

1. Гармонізувати дану мелодію в техніці романтичної гармонії (нові функції, альтерації, лінійні функції), використовуючи вальсовий акомпанемент. Стильовий орієнтир - фортепіанні вальси Ф. Шопена.

Методичні рекомендації для гармонізації.

1. Запис необхідно здійснити так, як показано на початку прикладу (мелодія на верхньому рядку нотного стану, весь акомпанемент - на нижньому). При цьому правила гармонії (з'єднання акордів) при створенні акомпанементу залишаються тими самими, що й у строгому чотириголоссі. Чотириголосся складається з баса і триголосного акорду.
2. Паралельні квінти і октави можливі ТІЛЬКИ при з'єднанні тоніки з **атактою***, а також в разі використання лінійних функцій. Паралелі між акомпанементом і мелодією (яка в даному випадку виступає п'ятим голосом) не враховуються. При цьому потрібно намагатися, щоб верхній голос акорду і мелодія не рухалися в октаву.
3. Функції змінюються один раз (максимум - два рази) в такт. Акорди на другу і третю частку в кожному такті, як правило, однакові (переміщення не потрібні).

* **Атакта** (atacta, від лат. Attingere - "прилягати, межувати") - "прилегла" з двох сторін до тоніки функція (термін ввів польський теоретик Зелінський в 1983 році). Атакта будується на ввідних ступенях, на відстані півтону від тоніки. Розв'язується в тоніку. Це один з улюблених акордів Прокоф'єва, але як функція атакта з'явилася вже в 19 столітті (Мусоргський, Чайковський, Ліст). Увага: нижня атакта (на відміну від медіанти) позначається значком "A" (як стріла вістря вгору, вістря показує напрямок тяжіння VII ст. -> I ст.), Верхня атакта позначається перевернутою літерою - як стріла вістря вниз, показує тяжіння II ст. -> I ст. .. Зустрічаються і хроматичні варіанти атакт (по аналогії з медіантами мажорний акорд замість мінорного і навпаки)

2. Грати транспонуючу секвенцію вниз по в.2 – дві, три та чотири ланки. При каденційному завершенні використати тричі секвенційно повторений зворот з тритоновими замінами у відповідній тональності (його перший акорд має продовжувати домінантовий ланцюг секвенції):

Домашнє завдання № 13

1. За наведеним першим реченням (до пунктирної лінії) грати модуляції у наступні тональності, використовуючи мажоро-мінорні гармонічні засоби. Підписати функції, записати функціональні схеми модуляцій. Експозиційне речення має бути транспоноване і вивчене у всіх початкових тональностях.

E-dur – c-moll

G-dur – H-dur

F-dur – As-dur

C-dur – A-dur

2. Грати транспонуючу секвенцію вгору по в.2

Вагнер Р. Вступ до опери «Тристан і Ізольда»

Домашнє завдання № 14

1. За наведеним першим реченням (до пунктирної лінії) грати модуляції у наступні тональності через енгармонізм D₇ або зм.VII₇. Підписати функції (у тому числі три модуляції у першому реченні, дві з яких енгармонічні), записати функціональні схеми модуляцій. Експозиційне речення має бути транспоноване і вивчене у всіх початкових тональностях. При кадансовому закріпленні нової тональності бажано скористатися інтонаційно-гармонічним матеріалом кадансу другого речення.

c-moll – Fis-dur

a-moll – gis-moll

d-moll – es-moll

2. Грати транспонууючу секвенцію по в.2 вниз (симетричний лад).

Мессіан О. Прелюдія № 7. Plainte calme

Додаткові творчі завдання

Виконання творчих завдань не є обов'язковим для допуску до іспиту, але рекомендується тим студентам, які претендують на вищий балл.

1. Створити прелюдію в простій тричастинній формі, використовуючи прийоми функціональної інверсії:

- переважання побічних функцій, спрямованість тяжіння до них;
- використання акордових рядів, моноструктурних функцій, функціональних дублів;
- в середньому розділі - можливо переключення гармонічної системи в область мажоро-мінорної функціональності, з використанням тризвучного фонізму.

2. Створити коротку п'єсу в симетричному ладі. Можливі стильові моделі: К. Дебюссі «Вітрила», О.Мессіан «Прелюдія № 7. Plainte calme».

- в п'єсі може бути присутнім програмний заголовок;
- структура центрального елемента (ЦЕ) повинна відповідати структурі обраного симетричного ладу;
- прийоми розвитку матеріалу - транспозиція, мутація, метабола (див. Холопов Ю. Практичний курс, С. 381-382)
- можна використовувати один або декілька;
- можливе застосування полімодальної техніки.

Форма контролю та перевірки: відсилання фото- і аудіофайлів у Viber 0677975297 (Івко А.В.).